

Universiteit Utrecht
Pre-master Orthopedagogiek

BACHELORTHESIS

Pesten in Relatie tot Sociale Status

Meike Brinks 3808572

Sandra Kerst 3881709

Mieke Salemink 3807665

Eva Zeelenberg 3172201

12 juni 2012

Begeleidend docente: Dr. Marjolijn M. Vermande

Abstract

Objective. The purpose of this study was to examine whether global bullying, overt bullying and relational bullying are predictors of social status. Social status was operationalized by measuring perceived popularity and social acceptance. In addition, a distinction between gender was made. **Methods.** The participants in this study were 497 Dutch students from grade 4, 5 and 6. Bullying, peer acceptance and perceived popularity were assessed by peer nominations. **Results.** The simple regression revealed that a high global bullyingscore was significantly associated with a high level of perceived popularity and a low degree of social acceptance. For both constructs results for boys showed stronger associations in comparison to results for girls. However, after conducting a multiple regression (with the addition of different forms of bullying) only relational bullying was a significant positive predictor of perceived popularity. Again, this was stronger for boys than for girls. Moreover, overt bullying is not related with perceived popularity. Furthermore, only overt bullying is positively related to social acceptance. Finally, a high score of overt bullying was significantly associated with a low degree of social acceptance. The effect was again stronger in the boys group than the girls group. **Conclusion.** The main result of this study is that the global bullyingscore is a predictor of social status. The score was found to be a predictor for both a high degree of perceived popularity and for a low level of social acceptance. For both outcomes, effects were stronger in the boys group than in the girls group. A remarkable result is that the associations partially disappears when multiple regression is revealed.

Key Words: Social status, social preference, perceived popularity, bullying

Pestgedrag in relatie tot sociale status

Sociale interacties met leeftijdsgenoten kunnen een bron van vreugde, steun en tevredenheid zijn. Soms leiden deze interacties echter tot negatieve ervaringen. Een van de meeste traumatische ervaringen van kinderen en adolescenten is het blootgesteld worden aan herhaaldelijke vernederingen en aanvallen van leeftijdsgenoten, oftewel pesten (Salmivalli & Peets, 2009).

Pesten is wereldwijd een veel voorkomend probleem dat met name voorkomt in de schoolomgeving (Carrera, DePalma, & Lameiras, 2011; Nansel et al., 2001; Woods & Wolke, 2004). Geschat wordt dat de prevalentie van pesten ligt tussen de 15% en 30% (Solberg, Olweus & Endresen, 2007). De aandacht voor pesten is in de sociale wetenschappen sinds de jaren zeventig van de twintigste eeuw dan ook sterk toegenomen (Olweus, 2003).

Er bestaan verschillende definities van pesten. Olweus (1993) beschrijft pesten als herhaaldelijk, negatieve acties door één of meerdere personen tegen een leeftijdsgenoot,

waarbij sprake is van een verschil in macht. Salmivalli en Peets (2009) concluderen dat de verschillende definities van pesten drie belangrijke kenmerken omvatten. Ten eerste heeft de dader de bedoeling om leed te veroorzaken bij zijn slachtoffer. Daarnaast vindt het pesten herhaaldelijk en over een langere periode plaats. Tot slot is er sprake van een machtsverschil tussen dader en slachtoffer, waarbij de dader zich bewust richt op iemand die zwakker is (Olweus, 1993; Selekman en Vessey, 2004).

De gevolgen van pesten zijn aanzienlijk, zowel voor daders als voor slachtoffers (Salmivalli, 2010). Deze gevolgen zijn van invloed op sociale vaardigheden, schoolprestaties en het welzijn van zowel slachtoffer als dader (Salmivalli, 2010; Wang, Ianotti & Nansel, 2009). Voor beide partijen gelden daarnaast zowel internaliserende als externaliserende problemen (Sourander & Helstela, 2000). In combinatie met psychische klachten kunnen de externaliserende problemen volgens Sourander en collega's (2007) een voorspeller zijn van crimineel gedrag.

Vormen van pesten

Pestgedrag kan twee verschillende hoofdvormen aannemen (Orue & Calvete, 2011; Selekman, & Vessey, 2004; Woods & Wolke, 2004). Ten eerste kan er sprake zijn van verbaal of fysiek geweld, wat omschreven kan worden als direct of overt pesten. Enkele voorbeelden hiervan zijn lichamelijk geweld, zoals slaan en schoppen, en verbaal pesten zoals schelden en bedreigen. Verbaal pesten wordt gezien als de meest voorkomende vorm van pesten (Salmivalli, 2010). De tweede vorm van pesten is veelal indirect en wordt ook wel relationeel of sociaal pesten genoemd (Selekman & Vessey, 2004). Relationeel pesten wordt gedefinieerd als verborgen (Orue & Calvete, 2011), schadelijke en doelbewuste manipulaties van relaties met leeftijdsgenoten, wat kan leiden tot sociale uitsluiting (Woods & Wolke, 2004). Het verspreiden van roddels en het intrekken van vriendschappen zijn hiervan enkele voorbeelden (Woods & Wolke, 2004).

Pesten en sociale status

Daders werden lange tijd bestempeld als sociaal incompetent. Ze hebben een gebrek aan empathie en worden vaak beschouwd als 'niet geliefd' (Olthof et al., 2011; Vermande et al., 2011). Een andere, meer recente visie is dat een dader wel degelijk sociaal competent is. Hij of zij vertoont doelgericht gedrag (Olthof et al., 2011; Salmivalli & Peets, 2009; Witvliet et al., 2010) en heeft een grote kennis van relaties in een groep, om anderen te kunnen manipuleren (Cillessen & Lansu, 2011). Door een goed ontwikkelde Theory of Mind kan de dader gedrag van anderen verklaren en voorspellen. Dit resulteert in het misbruiken van slachtoffers (Garandau & Cillessen, 2006; Olthof et al., 2011).

Verondersteld wordt dat pesten voortkomt uit een wens tot het gevoel van macht en controle (De Bruyn, Cillessen, & Wissink, 2010; Olthof et al., 2011). Het wordt herhaaldelijk ingezet met als doel de leidende positie aan de top van een groep te bereiken en vervolgens te behouden (Olthof, 2011; Salmivalli, 2010; Witvliet et al., 2010). Dus om op die manier een hoge sociale status te bereiken (Salmivalli, 2010; Salmivalli & Peets, 2009; Selekman & Vessey, 2004). Sociale status wordt omschreven als de positie van een individu in een groep (Salmivalli, 2010) en resulteert in respect, bewondering en dominantie bij leeftijdsgenootjes (Keltner, Gruenfeld, & Anderson, 2003; Salmivalli & Peets, 2009). Het kan op verschillende manieren gemeten worden, onder andere door middel van sociale acceptatie en waargenomen populariteit (Cillessen & LaFontana, 2002; Cillessen & Rose, 2005; De Bruyn, Cillessen, & Wissink, 2010; Orue & Calvete, 2011; Witvliet et al., 2009).

Sociale acceptatie

Sociale acceptatie, oftewel sociometrische populariteit, drukt de mate van geliefdheid uit (LaFontana & Cillessen, 2002). Om sociale acceptatie te meten vraagt men aan kinderen om klasgenoten te noemen die aardig zijn en klasgenoten die onaardig zijn. Het aantal keren dat een kind is genomineerd voor beide vragen wordt dan gecombineerd tot een continue score. Kinderen die pesten worden over het algemeen als onaardig genomineerd en worden minder sociaal geaccepteerd (Goossens, Olthof & Dekker, 2006; Rodkin & Berger, 2008).

Relaties tussen sociale acceptatie, vormen van pesten en sekse

Uit de resultaten van de meta-analyse van Card en collega's (2008) blijkt dat beide vormen van pesten samengaan met een lage sociale acceptatie (Card et al., 2008). In het bijzonder heeft overt pesten een negatieve relatie tot sociale acceptatie.

De Bruyn en collega's (2010) geven in hun onderzoek aan dat er verschillen zijn tussen jongens en meisjes als het gaat om de verschillende vormen van pesten. Meisjes maken meer gebruik van relationeel pesten, terwijl jongens meer gebruik maken van overt pesten (Björkqvist, 1994; Card et al., 2008; Crick, Bigbee, & Howes, 1996; Underwood, 2003). Uit onderzoek van Hawley, Card en Little (2008) blijkt dat jongens voornamelijk gebruik maken van overt pesten uit behoefte voor erkenning. Relationele agressie is minder zichtbaar dan overte agressie. Het blijkt dat meisjes daarom voornamelijk gebruik maken van relationele agressie, omdat zij veel waarde hechten aan vriendschappen (Hawley, et al., 2008). Peers geven aan dat meisjes meer relationeel agressief zijn dan jongens. Dit heeft als gevolg dat meisjes over het algemeen aardiger gevonden worden dan jongens die overt pesten (Hawley, et al., 2008).

Waargenomen populariteit

Waargenomen populariteit omvat macht, aanzien en reputatie en wordt vastgesteld op basis van peernominaties (LaFontana & Cillessen, 2002; Olthof et al., 2011; Witvliet et al., 2010). Kinderen geven aan wie zij in een groep als meest en minst populair beschouwen. Het aantal keren dat een kind is genomineerd voor beide vragen wordt dan gecombineerd tot een continue score. Waargenomen populaire kinderen worden beschouwd als dominant en 'cool', en hebben een grote invloed op anderen kinderen (Cillessen & Lansu, 2011). Zij worden echter niet per definitie aardig gevonden (De Bruyn et al., 2010; Garandau & Cillessen, 2006).

Relaties tussen waargenomen populariteit, vormen van pesten en sekse

Zowel overte als relationele agressie is positief gerelateerd aan waargenomen populariteit (Cillessen & Mayeux, 2007; Cillessen & Lansu, 2011). Uit onderzoek blijkt dat er een sterke relatie bestaat tussen waargenomen populariteit, overte agressie en daderschap van jongens. Jongens worden als populair beschouwd wanneer zij fysiek sterk, stoer en cool zijn en over goede sociale vaardigheden beschikken (Cillessen & Lansu, 2011; Rodkin & Berger, 2008). Deze vaardigheden zetten zij tijdens het pesten in om populariteit te bereiken en vervolgens te behouden (Cillessen & Lansu, 2011). Over het algemeen zetten jongens met name overte agressie in om hun doelen te bereiken (Card et al., 2008; Orue & Calvete, 2011; Prinstein & Cillessen, 2003).

Omdat meisjes veelal over minder fysieke vaardigheden beschikken, zetten zij met name relationeel pestgedrag in (Card et al., 2008). Bovendien beschikken vrouwelijke daders veelal over goede mentale vaardigheden die ingezet kunnen worden om slachtoffers te manipuleren (Cillessen & Rose, 2005). Uit onderzoek blijkt dan ook dat meisjes meer relationeel pestgedrag inzetten dan jongens (Card et al., 2008; Garandau & Cillessen, 2006; Prinstein & Cillessen, 2003).

Er bestaat een positieve relatie tussen relationeel pestgedrag van meisjes en hun waargenomen populariteit. Ze zijn verder populair wanneer zij goede prestaties op school leveren, aantrekkelijk zijn en een hoge sociaal economische status hebben (Cillessen & Lansu, 2011; Rodkin & Berger, 2008).

Dit onderzoek

Dit onderzoek heeft zich gericht op pestgedrag in relatie tot sociale status. Hierbij is er gefocust op het daderperspectief. De eerste vraag die centraal stond was: 'In hoeverre is pesten een voorspeller van sociale status in termen van waargenomen populariteit en sociale acceptatie?'. Verwacht werd dat pestgedrag een positieve voorspeller is van waargenomen populariteit (De Bruyn et al., 2010; Salmivalli, 2010;

Witvliet et al., 2010). Daarnaast werd verwacht dat pestgedrag een negatieve voorspeller is voor sociale acceptatie (Card et al., 2008).

De tweede vraag luidde: 'In hoeverre voorspelt de vorm van pesten de sociale status in termen van waargenomen populariteit en sociale acceptatie?'. In het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen twee verschillende vormen van pesten. Verwacht werd dat zowel relationeel als overt pestgedrag positieve voorspellers waren van waargenomen populariteit (Cillessen & Lansu, 2011; Cillessen & Mayeux, 2007). Tevens werd verwacht dat beide vormen negatieve voorspellers waren van sociale acceptatie (Card et al., 2008).

Tenslotte is er met de laatste vraag gekeken naar sekseverschillen: 'Zijn de resultaten voor jongens en meisjes gelijk?'. Verwacht werd dat het verband tussen de globale pestscore (eveneens uitgesplitst naar relationeel- en overt pesten), waargenomen populariteit en sociale acceptatie verschillend is voor jongens en meisjes (Card et al., 2008). We verwachtten dat er een negatieve relatie bestaat tussen relationeel pesten en sociale acceptatie bij meisjes. Bij jongens verwachtten we een positieve relatie tussen overt pesten en waargenomen populariteit. Dit vanwege de kennis dat jongens als populair worden beschouwd wanneer zij fysiek sterk, stoer en cool zijn (Cillessen en Lansu, 2011; Rodkin & Berger, 2008) en daardoor meer gebruik maken van overte agressie (Card et al., 2008; Orue & Calvete, 2011; Prinstein & Cillessen, 2003). Meisjes zijn daarentegen meer relationeel agressief en worden over het algemeen aardiger gevonden dan jongens (Hawley, Card, & Little, 2008).

Methode

Participanten

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van reeds verzamelde data van een onderzoek over pesten en verbanden met internaliseren, externaliseren en sociale status. De participanten ($N=497$) zijn leerlingen uit groep 6, 7 en 8 van basisscholen uit heel Nederland.¹ In 21 groepen zaten 235 jongens en 255 meisjes met een gemiddelde leeftijd van 11,1 jaar. Er zaten 155 leerlingen in groep 6 ($M_{leeftijd} = 10,2$ jaar; 46.5% jongens), 38 leerlingen in groep 6-7 ($M_{leeftijd} = 10,6$ jaar; 47.4% jongens), 139 leerlingen in groep 7 ($M_{leeftijd} = 11,2$ jaar; 43.9% jongens), 76 leerlingen in groep 7-8 ($M_{leeftijd} = 11,7$ jaar; 46.1% jongens) en 89 leerlingen in groep 8 ($M_{leeftijd} = 12,2$ jaar; 55.1% jongens). Van de meerderheid van de kinderen zijn beide ouders afkomstig uit Nederland (84,5%). De overige leerlingen hebben tenminste één ouder die afkomstig is uit Turkije, Marokko, Suriname of een ander (Europees) land. Ouders ontvingen een brief met informatie over

¹ De huidige onderzoekers hebben tevens data verzameld in drie klassen van een basisschool. Deze data zijn niet meegenomen in dit onderzoek.

het onderzoek en hadden via een formulier de mogelijkheid om deelname van hun kind aan het onderzoek te weigeren. Tevens kon de leerling zelf op ieder moment besluiten om niet meer deel te nemen aan het onderzoek. Desondanks heeft 98.6% van alle leerlingen wel deelgenomen aan het onderzoek. Er zijn vijf leerlingen bij wie deelname geweigerd werd door ouders, één leerling is naar een andere school gegaan en van één leerling is de reden van weigering onduidelijk.

Meetinstrumenten

Pestrollenvragenlijst. De pestrollenvragenlijst is een gestructureerde vragenlijst waarbij gebruik wordt gemaakt van peernominaties om kinderen in te delen in zes rollen (Olthof, Goossens, Vermande, Aleva, & Van der Meulen, 2011). Voor dit onderzoek is alleen gebruik gemaakt van de rol van dader (initiatiefnemer en meeloper). De kinderen wijzen klasgenoten aan die ze bij een door de interviewer gegeven beschrijving vinden passen. De kinderen geven op deze manier aan wie er volgens hen fysiek, verbaal, materieel, indirect relationeel of direct relationeel pest.

Tijdens de start van het interview werd de kinderen verteld wat er verstaan wordt onder pesten. Ze kregen de volgende definitie: "Met pesten bedoelen we met opzet steeds weer vervelend tegen iemand doen. Voorbeelden hiervan zijn: iemand slaan, schoppen of knijpen; spullen afpakken, vernielen of kwijt maken; schelden of beledigen; zorgen dat iemand ergens niet aan mee mag doen, of dat anderen slecht over die persoon gaan denken door lelijke dingen over hem of haar te zeggen. Pesten is dus niet een ruzie tussen twee kinderen die ongeveer even groot en sterk zijn. Pesten is ook niet iemand een beetje plagen. Pesten is steeds maar weer iemand pijn doen of verdrietig maken." Er is vervolgens gevraagd naar de verschillende vormen van pesten. Per vorm gaf de interviewer het kind een beschrijving. Vervolgens ontving het kind een lijst met bijbehorende gedragingen en, als geheugensteuntje, een lijst met namen van klasgenoten. Er werden vragen gesteld aan de kinderen over de vormen van pesten, zoals "Ken jij kinderen in de klas die zo pesten, dus die schopt of slaat of andere kinderen knijpt? Welke kinderen zijn dat dan?".

Op basis van de antwoorden van de kinderen zijn er verschillende scores berekend. De scores zijn gestandaardiseerd per klas, om proportiescores te verkrijgen. De eerste score is de globale pestscore. Dit is de somscore van vier vormen van pesten: fysiek, verbaal, direct sociaal en indirect sociaal pesten ($\alpha = .88$). Vervolgens zijn de scores ingedeeld in de twee vormen van pesten, namelijk overt en relationeel pesten. De vragen die horen bij overt pesten zijn afkomstig van de onderdelen fysiek en verbaal pesten ($r = .90$). Uit de berekeningen bleek dat materieel pesten wel een directe vorm van pesten is. Echter, wanneer deze vorm weggelaten wordt, stijgt de interne consistentie.

De scores van relationeel pesten zijn afkomstig van de onderdelen indirect sociaal en direct sociaal pesten ($r = .84$). Er is gekozen voor zowel indirect als direct sociaal pesten, omdat ze hoog correleren.

Sociale acceptatie. Sociale acceptatie is gemeten door middel van peernominaties. Hierbij stonden twee vragen centraal: 'Welke kinderen uit jouw klas vind jij het aardigst?' en vervolgens de vraag 'Welke kinderen uit jouw klas vind jij het onaardigst?'. Het aantal ontvangen nominaties werd per klas gestandaardiseerd om onderlinge vergelijking mogelijk te maken. Vervolgens werden de standaard onaardig-scores afgetrokken van de standaard aardig-scores. Deze scores werden nogmaals gestandaardiseerd, waarbij er sprake was van een gemiddelde score van nul en een standaarddeviatie van een. Een gestandaardiseerde z-score boven nul indiceert een bovengemiddelde mate van 'likeability' ofwel sociale acceptatie, en een z-score onder nul duidt op een ondergemiddelde mate van sociale acceptatie (Cillessen & Mayeux, 2004; LaFontana & Cillessen, 2002).

Waargenomen populariteit. Waargenomen populariteit werd eveneens gemeten door middel van peernominaties. Er werden twee vragen gesteld die betrekking hadden op de waargenomen populariteit. De eerste vraag luidde 'Welke kinderen in jouw klas zijn populair?' waarop de vraag 'Welke kinderen in jouw klas zijn juist niet populair?' volgde. Het aantal ontvangen nominaties werd per klas gestandaardiseerd waarna de standaard impopulaire-scores afgetrokken werden van de standaard populair-scores. Dit verschil werd tenslotte nogmaals gestandaardiseerd. Een z-score groter dan nul toont een bovengemiddelde populariteit aan, terwijl een z-score kleiner dan nul laat zien dat een kind minder populair is dan de gemiddelde leerling (Cillessen & Mayeux, 2004; LaFontana & Cillessen, 2002).

Procedure

De data maken deel uit van een groter onderzoek naar pesten en verbanden met internaliseren, externaliseren en sociale status. De peernominaties zijn gemeten door middel van een individueel gestructureerd interview. Deze onderzoekswijze gaf kinderen de kans om vrijuit te praten. Eveneens werd op deze manier eventuele druk van de dader uitgesloten. De afname van het interview duurde maximaal 45 minuten per kind. Ieder kind werd door een onderzoeksassistent geïnterviewd in een rustige ruimte op de school. Voorafgaand aan het interview werd uitgelegd wat het onderzoek inhield. Bij de uitleg werd benadrukt dat de antwoorden van de kinderen anoniem blijven. Met behulp van een namenlijst konden kinderen klasgenoten nomineren die volgens hen aan de beschrijving voldeden. Om zelfnominatie te voorkomen, stond het kind zelf niet op de namenlijst. De kinderen mochten maximaal vijf klasgenoten per vraag nomineren. Als het kind een bepaalde beschrijving bij geen van zijn klasgenoten vond passen, was het

toegestaan om te antwoorden met 'niemand'. Het individueel gestructureerde interview is door de onderzoeksassistenten afgenomen volgens het opgestelde onderzoeksprotocol. Op deze manier kreeg ieder kind dezelfde informatie. Om de kans op invoerfouten te verkleinen, werden de antwoorden van de kinderen direct digitaal ingevuld in het daarvoor ontworpen internetprogramma.

Resultaten

Voor het toetsen van de hypothesen is gebruik gemaakt van meerdere lineaire enkelvoudige en multiële regressieanalyses. Door gebruik te maken van een regressieanalyse is het mogelijk om de afhankelijke variabele, in dit geval waargenomen populariteit of sociale acceptatie, te voorspellen aan de hand van een of meerdere onafhankelijke variabelen, in dit geval globale pestscore, relationeel- en overt pesten. Een multiële regressie werd uitgevoerd om te kunnen bepalen of het verband tussen variabelen blijft bestaan wanneer er een predictor werd toegevoegd. Voorafgaand aan de analyses zijn de assumpties gecontroleerd. Daarnaast is er gekeken of de resultaten verschillen voor jongens en meisjes. De correlaties tussen de verschillende variabelen staan in tabel 1.

Tabel 1

Correlatiematrix tussen Predictoren (1,2,3) en Afhankelijke Variabelen (4,5)

	1	2	3	4	5
1 Totale pestscore	–				
2 Relationeel pesten	.86*	–			
3 Overt pesten	.94*	.67*	–		
4 Sociale acceptatie	-.43*	-.30*	-.46*	–	
5 Waargenomen populariteit	.44*	.49*	.36*	.16*	–

Noot. * $p < 0.01$

De eerste relatie die werd getoetst is de relatie tussen de globale pestscore en waargenomen populariteit. Uit de onderzoeksresultaten bleek dat de globale pestscore een significante voorspeller was van waargenomen populariteit. De verklaarde variantie was 19,2% ($R^2 = .192$, $p < .05$) (zie tabel 2). In het algemeen geldt dat hoe hoger de R^2 is, des te betrouwbaarder de Beta. Een minder hoge R^2 kan erop wijzen dat de Beta van minder belang is (Field, 2009). Er was sprake van een positief verband ($\beta = .44$). Dit houdt in dat een hoge globale pestscore een voorspeller is van een hoge mate van waargenomen populariteit. De globale pestscore bleek voor zowel jongens als meisjes een significante voorspeller te zijn van waargenomen populariteit. Voor jongens werd de waargenomen populariteit voor 22,3% ($R^2 = .223$, $p < .05$) verklaard door de globale

pestscore. Voor meisjes werd de waargenomen populariteit voor 14,2% ($R^2=.142$, $p<.05$) verklaard door de globale peptscore.

Tabel 2

Resultaten Enkelvoudige Regressie van Totale Peptscore als Predictor van Waargenomen Populariteit, uitgesplitst naar Sekse

	B	Beta	t	p	R²
Totaal (N= 497)	.44	.44	10.83	.000	.192
Jongens (n=235)	.43	.47	8.18	.000	.223
Meisjes (n=255)	.47	.38	6.46	.000	.142

Eveneens is de relatie tussen de globale peptscore en sociale acceptatie getoetst. Uit de resultaten bleek dat de globale peptscore een significante voorspeller was van sociale acceptatie. Het verklaarde 18,8% ($R^2=.188$, $p<.05$) (zie tabel 3). Er was sprake van een negatief verband ($\beta =-.43$). Dit betekent dat een hoge globale peptscore een voorspeller was van lage sociale acceptatie.

Bij de uitsplitsing naar sekse bleek de globale peptscore voor zowel jongens als meisjes een significante voorspeller te zijn van sociale acceptatie. Voor jongens werd sociale acceptatie voor 24,2% ($R^2=.242$, $p<.05$) verklaard door de globale peptscore. Voor meisjes werd sociale acceptatie voor 7,8% ($R^2=.078$, $p<.05$) verklaard door de globale peptscore.

Tabel 3

Resultaten Enkelvoudige Regressie van Totale Peptscore als Predictor van Sociale Acceptatie, uitgesplitst naar Sekse

	B	Beta	t	P	R²
Totaal (N=497)	-.43	-.43	-10.71	.000	.188
Jongens (n=235)	-.45	-.49	-862	.000	.242
Meisjes (n=255)	-.33	-.28	-4.64	.000	.078

Tevens is er een multiële regressie uitgevoerd om te bepalen of de verbanden van zowel overt pesten als relationeel pesten ten opzichte van waargenomen populariteit bleven bestaan, wanneer beide vormen van pesten als predictoren werden toegevoegd. Uit de resultaten bleek dat overt pesten geen significante voorspeller was van waargenomen populariteit. Echter bleek relationeel pesten wel een significante voorspeller te zijn van waargenomen populariteit. Het voorspelt 23,7% ($R^2=.237$, $p<.05$) (zie tabel 4). Er was sprake van een positief verband ($\beta=.45$), wat inhoudt dat een hoge score op relationeel pesten een positieve voorspeller was van waargenomen populariteit.

Voor zowel jongens als meisjes bleek relationeel pesten een significante voorspeller te zijn van waargenomen populariteit. Voor jongens werd waargenomen populariteit voor 26,6% ($R^2 = .266$, $p < .05$) verklaard door relationeel pesten. Voor meisjes werd waargenomen populariteit voor 19,4% ($R^2 = .194$, $p < .05$) verklaard door relationeel pesten.

Tabel 4

Resultaten Multipele Regressie van Relationeel Pesten en Overt Pesten als Predictoren van Waargenomen Populariteit, uitgesplitst naar Sekse

Waargenomen populariteit		B	Beta	t	p	R²
Totaal (N=497)	Overt pesten	.06	.06	1.09	.276	.237
	Relationeel pesten	.45	.45	8.40	.000	
Meisjes (n=255)	Overt pesten	-.12	-.08	-1.03	.303	.194
	Relationeel pesten	.47	.49	6.36	.000	
Jongens (n=235)	Overt pesten	.04	.05	.53	.596	.266
	Relationeel pesten	.51	.48	5.11	.000	

Tenslotte is de relatie tussen overt pesten, relationeel pesten en sociale acceptatie getoetst. Uit de resultaten bleek relationeel pesten geen significante voorspeller van sociale acceptatie. Echter bleek overt pesten wel een significante voorspeller te zijn van sociale acceptatie. De verklaarde variantie bedroeg 20,9% ($R^2 = .209$, $p < .05$) (zie tabel 5). Er is sprake van een negatief verband ($\beta = -.47$). Een hoge score op overt pesten geldt als een negatieve voorspeller van sociale acceptatie. Dit geldt voor zowel jongens als meisjes. Voor jongens werd sociale acceptatie voor 25,5% ($R^2 = .255$, $p < .05$) verklaard door overt pesten. Voor meisjes werd sociale acceptatie voor 9,4% ($R^2 = .094$, $p < .05$) verklaard door overt pesten.

Tabel 5

Resultaten Multipele Regressie van Relationeel Pesten en Overt Pesten als Predictoren van Sociale Acceptatie, uitgesplitst naar Sekse

Sociale acceptatie		B	Beta	t	p	R²
Totaal (N=497)	Overt pesten	-.47	-.47	-8.68	.000	.209
	Relationeel pesten	.02	.02	.34	.732	
Meisjes (n=255)	Overt pesten	-.44	-.30	-3.66	.000	.094
	Relationeel pesten	-.01	-.01	-.10	.92	
Jongens (n=235)	Overt pesten	-.50	-.56	-5.99	.000	.255
	Relationeel pesten	.08	.07	.78	.44	

Conclusie en discussie

In het onderzoek stonden drie vragen centraal: 1) 'In hoeverre is pesten een voorspeller van sociale status in termen van waargenomen populariteit en sociale acceptatie?', 2) 'In hoeverre voorspelt de vorm van pesten de sociale status in termen van waargenomen populariteit en sociale acceptatie?' en 3) 'Zijn de resultaten voor jongens en meisjes gelijk?'. Om bovenstaande vraag te beantwoorden is sociale status geoperationaliseerd door het meten van waargenomen populariteit en sociale acceptatie. Tevens is de globale pestscore samengesteld door relationeel pesten en overt pesten. Het onderzoek is afgenomen bij basisschoolleerlingen van groep 6, 7 en 8, aan de hand van individuele interviews.

Ten eerste werd gekeken in hoeverre de globale pestscore waargenomen populariteit voorspelt. De resultaten waren in lijn met de verwachting. Er is namelijk gebleken dat een hoge globale pestscore een hoge mate van waargenomen populariteit voorspelt. Dit kwam tevens overeen met bevindingen van Cillessen en Mayeux (2007) en Cillessen en Lansu (2011). Het verband tussen de globale pestscore en waargenomen populariteit gold sterker voor jongens dan voor meisjes. Dit werd ondersteund door Cillessen en Lansu (2011) en Rodkin en Berger (2008). Een verklaring hiervoor is dat jongens als populair worden beschouwd wanneer zij fysiek sterk, stoer en cool zijn en over goede sociale vaardigheden beschikken (Cillessen & Lansu, 2011; Rodkin & Berger, 2008). Deze vaardigheden zetten zij tijdens het pesten in om populariteit te bereiken en vervolgens te behouden (Cillessen & Lansu, 2011).

Vervolgens werd bestudeerd in hoeverre de globale pestscore een voorspeller is van sociale acceptatie. In lijn met de verwachting en resultaten van Card en collega's (2008) is gebleken dat een hoge globale pestscore een significante voorspeller is van lage sociale acceptatie. Dit gold sterker voor jongens dan voor meisjes. Ook dit werd ondersteund in de literatuur (Card et al., 2008; Hawley, Card, & Little, 2008). Een mogelijke verklaring hiervoor is het feit dat jongens meer gebruik maken van overt pesten. Dit is een zichtbare manier van pesten, waardoor ze door andere kinderen minder sociaal geaccepteerd worden (Card et al., 2008).

Daarnaast is onderzocht in hoeverre de vormen van pesten (relationeel en overt) predictoren waren van waargenomen populariteit. Verwacht werd dat zowel relationeel als overt pestgedrag een voorspeller is van waargenomen populariteit. Deze relatie verdwijnt echter wanneer relationeel pesten als predictor wordt toegevoegd. Er kan geconcludeerd worden dat een hoge score op relationeel pesten een hoge mate van waargenomen populariteit voorspelt. Deze resultaten worden ondersteund in de literatuur (Cillessen & Mayeux, 2007; Cillessen & Lansu, 2011). Uit het onderzoek kwam ook naar voren dat de relatie sterker gold voor jongens dan voor meisjes. Dit is echter in tegenstelling tot de uitkomsten van het onderzoek van Rodkin en Berger (2008). Zij

stellen dat er een positieve relatie bestaat tussen relationeel pesten van meisjes en hun waargenomen populariteit. Cillessen & Lansu (2011) ondersteunen deze uitkomst gedeeltelijk. Mogelijk maken jongens wel degelijk gebruik van relationeel pesten, maar heeft dit minder invloed op de waargenomen populariteit van jongens. Een mogelijke verklaring hiervoor is het feit dat jongens beter dan meisjes in staat zijn om een balans te vinden tussen populariteit en sociale acceptatie zonder agressie te gebruiken, terwijl meisjes constant gebruik maken van manipulatie en relationele agressie. Een andere mogelijke verklaring kan zijn dat jongens en meisjes beiden manipulatief zijn. Meisjes worden echter eerder als impopulair beschouwd dan jongens wanneer ze gebruik maken van relationele agressie (Cillessen & Lansu, 2011).

Uit onderzoek van Cillessen en Lansu (2011) en Rodkin en Berger (2008) bleek tevens dat er een sterke relatie bestaat tussen waargenomen populariteit en overt pesten. Dit werd niet ondersteund door de resultaten van het huidige onderzoek. Overt pesten bleek namelijk geen significante voorspeller te zijn van waargenomen populariteit. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat de groep kinderen die op een overte manier pest niet homogeen is. Garandeanu en Cillessen (2006) geven aan dat er een onderscheid gemaakt kan worden tussen sociaal afgewezen ouders met psychologische problemen en ouders met leiderschapskwaliteiten. Mogelijk bestond de huidige onderzoeksgroep voornamelijk uit sociaal afgewezen ouders, waardoor deze als impopulair werden beschouwd.

Tenslotte is gekeken in hoeverre de vormen van pesten voorspellers zijn van sociale acceptatie. Verwacht werd dat zowel relationeel als overt pestgedrag een voorspeller is van sociale acceptatie. Echter, relationeel pesten bleek geen voorspeller te zijn van sociale acceptatie, wanneer overt pesten als tweede predictor werd toegevoegd. In tegenstelling tot de literatuur, waarin Card en collega's (2008) stellen dat beide vormen van pesten samengaan met lage sociale acceptatie. Er kan gesteld worden dat een hoge score op overt pesten leidt tot een lage mate van sociale acceptatie. Dit is in lijn met de bevindingen van Card en collega's (2008). Voor jongens gold overt pesten als een betere voorspeller van sociale acceptatie dan voor meisjes. Ook hiervoor kan het feit dat jongens meer gebruik maken van overt pesten als mogelijke verklaring gelden. Dit is een zichtbare manier van pesten, waardoor ze door andere kinderen minder sociaal geaccepteerd worden (Card et al., 2008).

Zoals verwacht kan er geconcludeerd worden dat de globale pestscore een significante voorspeller is van sociale status, wanneer deze wordt gemeten door waargenomen populariteit en sociale acceptatie. Dit is in lijn met de bevindingen van Rodkin en Berger (2008). Bij een enkelvoudige regressie bleken alle vormen van pesten significante voorspellers te zijn van waargenomen populariteit en sociale acceptatie. Opmerkelijk is dat de relatie tussen overt pesten en waargenomen populariteit verdween,

indien tegelijkertijd relationeel pesten als predictor werd toegevoegd. Relationeel pesten bleek wel een significante voorspeller van waargenomen populariteit. Ook verdween de relatie tussen relationeel pesten en sociale acceptatie bij gelijktijdig toevoegen van overt pesten als predictor. Overt pesten bleek een negatieve voorspeller te zijn van sociale acceptatie. In alle gevallen bleek sprake te zijn van sekseverschillen, waarbij de uitkomsten sterker golden voor jongens dan voor meisjes.

Sterkte en zwakteanalyse

De resultaten van dit onderzoek moeten worden gezien in relatie tot sterke en zwakke kanten van het onderzoek. Een (mogelijke) invloedrijke beperking van dit onderzoek is het feit dat de resultaten enkel gebaseerd zijn op het individuele interview. Er is gekozen om de hypothesen te toetsen door middel van peernominaties. Hierdoor zijn andere onderzoeksinstrumenten buiten beschouwing gebleven. Dit kan geleid hebben tot een eenzijdige beeldvorming, aangezien er gebruik gemaakt is van slechts een type informant.

Een tweede beperking sluit aan bij het inzetten van het individuele interview. De mogelijkheid bestaat dat kinderen sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven, aangezien pesten een gevoelig onderwerp is. Dit kan er voor zorgen dat er een vertekend beeld is ontstaan. Het geven van sociaal wenselijke antwoorden werd wellicht versterkt door de afnamevorm. Het directe contact van onderzoeker en kind kan ervoor gezorgd hebben dat de kinderen het gevoel hebben goede, en dus sociaal wenselijke, antwoorden te moeten of willen geven. Dit zou kunnen worden verminderd door gebruik te maken van computers. Wanneer de kinderen de vragen zelfstandig via de computer mogen invullen, is er niemand die hun antwoorden ziet. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat ze minder sociaal wenselijke antwoorden geven.

Daarnaast kan de mogelijkheid om peers te nomineren in de eigen klas als cruciale beperking gezien worden. Binnen het (vernieuwings)onderwijs zijn er niet altijd strikte scheidingen tussen de verschillende leerjaren. Hierdoor zijn kinderen niet alleen in interactie met kinderen uit de eigen groep, maar ook met kinderen uit andere klassen. Echter is er tijdens de afname geen mogelijkheid om kinderen te nomineren uit andere klassen. Dit leidt ertoe dat kinderen die gepest worden door kinderen uit een andere klas dit niet kunnen aangeven. Hierdoor kan er een verwrongen beeld ontstaan, voor zowel daders als slachtoffers.

Naast de beperkingen zijn er ook een aantal sterke punten te benoemen. Ten eerste is er een vooraf opgesteld onderzoeksprotocol. Dit zorgt ervoor dat alle onderzoekers op dezelfde manier handelen en verkleint de kans op interpretatie- en afnameverschillen. Daarnaast zorgt het direct verwerken van de data op de computer ervoor dat de kans op verwerkingsfouten gering is.

Maatschappelijke relevantie

Uit dit onderzoek bleek dat relationeel pesten geen voorspeller is van sociale acceptatie. Hierdoor ondervinden relationele pesters geen negatieve gevolgen van hun gedrag. Daders van relationeel pesten worden niet minder aardig gevonden en worden als populair beschouwd. Hieruit blijkt dat zij veel voordeel halen uit hun gedrag. Het is van belang dat daders van zowel relationeel als overt pesten de negatieve gevolgen van hun gedrag gaan ondervinden. Rollenspelen kunnen een hulpmiddel zijn om daders inzicht te geven in de gevolgen van hun gedrag. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van disciplinaire maatregelen om het negatieve gedrag af te keuren, waardoor het gedrag zal afnemen (Cladder, Nijhoff-Huysse & Mulder, 2009).

Daders die gebruik maken van overt pesten worden niet sociaal geaccepteerd, noch als populair beschouwd. Hieruit blijkt dat daders die gebruik maken van overt pesten weinig baat hebben van hun gedrag. Om daders prosociale strategieën aan te leren en het negatieve gedrag te verminderen, kan een sociale vaardigheidstraining uitkomst bieden (Cladder, Nijhoff-Huysse & Mulder, 2009).

Tot slot blijkt dat de onderzoeksresultaten sterker gelden voor jongens dan voor meisjes. In veel programma's wordt nog geen onderscheid gemaakt in sekse. Naar aanleiding van dit onderzoek is het van belang dat er in preventieprogramma's en interventies rekening gehouden wordt met de dominante rol van jongens in pestgedrag. Dit kan vervolgens van invloed zijn op het voorkomen of vroegtijdig terugdringen van pesten op de basisschool.

Toekomstig onderzoek

Dit onderzoek biedt een aantal implicaties voor de praktijk. Vervolgonderzoek kan zich richten op het nader analyseren van de verschillen tussen jongens en meisjes, door het toetsen en beoordelen van een mogelijk interactie-effect. Binnen de huidige onderzoeksresultaten is het opmerkelijk dat de associaties voor jongens naar aanleiding van de verschillende significante regressieanalyses alle sterker zijn dan voor meisjes. Nader onderzoek naar de specifieke sekseverschillen is gewenst, om te bepalen of het geslacht van invloed is op sociale status, wanneer het uitgesplitst wordt voor de verschillende vormen van pesten.

Eveneens wordt aanbevolen een verandering door te voeren binnen het onderzoeksinstrument voor implementatie in de praktijk. Door extra ruimte te creëren binnen het nomineren van peers kan worden bewerkstelligd dat kinderen kunnen benoemen dat ze wel degelijk gepest worden door kinderen buiten hun eigen groep. Op deze manier ontstaat er niet alleen een beeld van de wederzijdse relaties in een klas, maar ook een completer beeld van het pestgedrag binnen de bredere context van een school.

Interessant voor toekomstig onderzoek is de uitspraak van Mayeux (2011). In dit onderzoek stelt Mayeux (2011) dat pestgedrag tegen iemand van het zelfde geslacht meer geaccepteerd wordt dan pesten dat gericht is op het andere geslacht. Jongens die jongens pesten worden als populair beschouwd, terwijl jongens die meisjes pesten als impopulair worden beschouwd. Dit kan van invloed zijn op de verzamelde data en de hieruit voortvloeiende conclusies. In komend onderzoek zal deze conclusie ter discussie gesteld kunnen worden, door specifiek te kijken naar de onderlinge relaties binnen pestgedrag.

Referentielijst

- Björkqvist, K. (1994). Sex differences in physical, verbal, and indirect aggression: A review of recent research. *Sex Roles, 30*, 177-188. doi: 10.1007/BF01420988
- Bruyn, de E. H., Cillessen, A. H. N., & Wissink, I. B. (2010). Associations of peeracceptance and perceived popularity with bullying and victimization in early adolescence. *Journal of Early Adolescence, 30*, 543-566. doi:10.1177/0272431609340517
- Card, N. A., Sawalani, G. M., Stucky, B. D., & Little, T. D. (2008). Direct and indirect aggression during childhood and adolescence: A meta-analytic review of gender differences, intercorrelations, and relations to maladjustment. *Child Development, 79*, 1185-1229. doi: 10.1111/j.1467-8624.2008.01184.x
- Carrera, M. V., DePalma, R., & Lameiras, M. (2011). Toward a more comprehensive understanding of bullying in school settings. *Educational Psychology Review, 23*, 479-499. doi: 10.1007/s10648-011-9171-x
- Cillessen, A. H. N., & Mayeux, L. (2007). Expectations and perceptions at schooltransitions: The role of peer status and aggression. *Journal of School Psychology, 45*, 567-586.
- Cillessen, A. H. N., & Rose, A. J. (2005). Understanding popularity in the peer system. *Current Directions in Psychological Science, 14*, 102-105. doi: 10.1111/j.09637214.2005.00343.x
- Cladder, J. M., Nijhoff-Huyse, M. W. D., & Mulder, G. A. L. A. (2009). *Cognitieve gedragstherapie met kinderen en jeugdigen: probleemgericht en oplossingsgericht*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Crick, N. R., Bigbee, M. A., & Howes, C. (1996). Gender differences in children's normative beliefs about aggression: How do i hurt thee? Let me count the ways. *Child Development, 67*, 1003-1014. doi: 10.1111/j.1467-8624.1996.tb01779.x
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using Spss*. Londen: SAGE Publications Ltd
- Garandeau, C. F., & Cillessen, A. H. N. (2006). From indirect aggression to invisible

- aggression: A conceptual view on bullying and peer group manipulation. *Aggression and Violent Behavior, 11*, 612– 625. doi:10.1016/j.avb.2005.08.005
- Goossens, F. A., Olthof, T., & Dekker, P. (2006). The new participant role scales: A comparison between various criteria for assigning roles and indications for their validity. *Aggressive Behavior, 32*, 343–357. doi 10.1002/ab
- Hawley, P. H., Little, T. D., & Card, N. A. (2008). The myth of the alpha male: A new look at dominance-related beliefs and behaviors among adolescent males and females. *International Journal of Behavioral Development, 32*, 76-88. doi: 10.1177/0165025407084054
- Keltner, D., Gruenfeld, D. H., & Anderson, G (2003). Power, approach, and inhibition. *Psychological Review, 10*, 265-284. doi: 10.1037/0033-295X.110.2.265
- LaFontana, K. M., & Cillissen, A. H. N. (2002). Children's perceptions of popular and unpopular peers: A multimethod assessment. *Developmental Psychology, 38*, 635-647. doi: 10.1037//0012-1649.38.5.635
- Mayeux, L. (2011). Effects of popularity and gender on peers' perceptions of prosocial, antisocial, and jealousy-eliciting behaviors. *Merril-Palmer Quarterly, 57*, 349-374.
- Nansel, T. R., Overpeck, M., Pilla, R. S., Ruan, W. J., Simons-Morton, B., & Scheidt, P. (2001). Bullying behaviors among US youth. Prevalence and association with psychosocial adjustment. *Journal of the American Medical Association, 285*, 2094-2100.
- Olthof, T., Goossens, F. A., Vermande, M. M., Aleva, E. A., & Meulen, M., van der, (2011). Bullying as strategic behavior: Relations with desired and acquired dominance in the peer group. *Journal of School Psychology, 49*, 339-359. doi: 10.1016/j.jsp.2011.03.003
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school*. Oxford: Blackwell.
- Olweus, D. (2003). A profile of bullying at school. *Educational Leadership, 60*, 12-17.
- Orue, I., & Calvete, E. (2011) Reciprocal relationships between sociometric indices of social status and aggressive behavior in children: Gender differences. *Journal of Social and Personal Relationships, 28*, 963-982. doi: 10.1177/0265407510397982
- Prinstein, M. J., & Cillessen, A. H. (2003). Forms and functions of adolescent peer aggression associated with high levels of peer status. *Merrill-Palmer Quarterly, 49*, 310-342. doi: 10.1353/mpq.2003.0015
- Rodkin, P., & Berger, C. (2008). Who bullies whom? Social status asymmetries by victim gender. *International Journal of Behavioral Development, 32*, 473-485. doi: 10.1177/0165025408093667
- Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behavior, 15*, 112-120. doi: 10.1016/j.avb.2009.08.007

- Salmivalli, C., & Peets, K. (2009). Bullies, victims, and bully-victim relationships in middle childhood and early adolescence. In K. H. Rubin, W. M. Bukowski, & B. Laursen (Eds.), *Handbook of peer interaction, relationships, and groups* (pp. 322-340). New York: Guilford.
- Selekman, J. & Vessey, J. (2004). Bullying: it isn't what it used to be. *Journal of Pediatric Nursing, 30*, 246-249
- Solberg, M. E., Olweus, D., & Endressen, I. M. (2007). Bullies and victims at school: Are they the same pupils? *British Journal of Educational Psychology, 77*, 441-464. doi: 10.1348/000709906X105689
- Underwood, M. K. (2003). *Social Agression Among Girls*. New York: Guilford Press.
- Vermande, M. M., Meulen, M van der, Aleva, E. A., Olthof, T., & Goossens, F. A. (2011). Pesten op school. In Poleij, C., & Taal, M. (Eds.), *Interventies in het onderwijs: werken aan goede verhoudingen* (pp. 71-91). Den Haag: Boom Lemma
- Wang, J., Iannotti, R. J., & Nansel, T. R. (2009). School bullying among adolescents in the United States: Physical, verbal, relational, and cyber. *Journal of Adolescent Health, 45*, 368-375. doi:10.1016/j.jadohealth.2009.03.021
- Witvliet, M., Olthof, T., Hoeksma, J. B., Goossens, F. A., Smits, M. S. I., & Koot, H. M. (2010) Peer group affiliation of children: The role of perceived popularity, likeability, and behavioral similarity in bullying. *Social Development, 19*, 285-303. doi: 10.1111/j.1467-9507.2009.00544.x
- Woods, S. & Wolke, D. (2004). Direct and relational bullying among primary school children and academic achievement. *Journal of School Psychology, 42*, 135-155. doi:10.1016/j.jsp.2003.12.002